



Bodø

mdg

Kommuneprogram 2023-2027

Innhold

1. Bodø - En ansvarlig kommune og et fyrtårn for bærekraft	4
2. Økonomiske utfordringer	5
3. Den grønne byen	6
4. En aktiv samferdselspolitikk	7
5. Klima og energi	9
6. Grønn boligpolitikk	12
7. Åpenhet og inkludering	13
8. Barnehage og skole	14
9. Kultur og fritid	15
10. Helse	15
11. Nærings- og arbeidsliv	16
12. Naturen som kilde til livskvalitet	17
13. Med omtanke for dyrene	18
14. Mat	21

Kjære velger

Miljøpartiet De Grønnes mål er et medmenneskelig samfunn i økologisk balanse, som det heter i prinsipp-programmet vårt.

Hva betyr det for Bodø?

Mye gjenstår før Bodø kan kalle seg en økonomisk, økologisk og sosialt bærekraftig kommune. Kommuneøkonomien setter tjenestetilbudet under press, unge og gamle sliter med utenforskap og psykisk uhelse, og gang på gang taper naturen mot ønsket om kortsiktig profitt.

Vi kan ikke love mer til alle, men lover å ta kampen for dem som trenger det mest.

Vi kan ikke love raske og enkle løsninger, men lover å løfte det langsiktige perspektivet i alle saker.

Vi kan ikke love gull, men lover å jobbe for grønne skoger – og for at miljøet og det fantastiske artsmangfoldet i og rundt Bodø skal ha en sterk og klar stemme i Bodø-politikken.

Vårt mål er et Bodø som er trygt og godt for alle, for alltid.

GODT VALG!



F.v. Håkon Møller, Astrid-Marie Silåmo og Harald Willumsen Østbø.

1. BODØ

- EN ANSVARLIG KOMMUNE OG ET FYRTÅRN FOR BÆREKRAFT

En sosialt, økonomisk og økologisk bærekraftig kommune legger til rette for god livskvalitet for sine innbyggere i alle livsfaser og gjennom hele døgnet.

Dagen starter med en frokost satt sammen av så mye sunn norsk og lokalprodusert mat som mulig. Kommunen skal bidra til dette gjennom å verne matjord og stimulere til lokal matproduksjon (se kapittel 14 om mat). Etter frokosten trenger mange transport til dagens aktiviteter hvor fokus er på trygge, sunne og smarte transportløsninger (se kapittel 4 om samferdsel). Barna skal til barnehagen og skolen, hvor fokus er på å skape hele mennesker i et trygt og kompetent miljø (se kapittel 8 om barnehage og skole). De som skal på jobb trenger meningsfulle jobber, hvor kommunen kan bidra til å fremme et mangfoldig, nytenkende, bærekraftig og klimavennlig arbeidsliv (se kapittel 10 om nærings- og arbeidsliv). Åpenhet og inkludering (se kapittel 7), omsorg, frivillighet og forebyggende helsearbeid (se kapittel 10) er sentralt for å hindre utenforskap.

Gjennom dagen og kvelden bidrar kultur-, fritids- og idrettsaktiviteter til livskvalitet og mening. Kommunen skal bidra til utvikling av infrastruktur og at det er lett å delta for alle som ønsker det (se kapittel 9 om kultur og fritid). Dette inkluderer nærhet og tilgang til natur (se kapittel 12 om natur).

Alle dagens aktiviteter finner sted i fysiske omgivelser som formes av kommunens planarbeid. Kommunen skal sikre en grønn og bærekraftig byutvikling, hvor menneske og miljø står i sentrum innenfor rammene av en forsvarlig og ansvarlig økonomisk politikk (se kapittel 3 om den grønne byen og kapittel 2 om økonomiske utfordringer). Kanskje den viktigste fysiske omgivelsen er vår bolig. Kommunen skal sikre mangfold i boliger og bomåter tilpasset befolkningens behov og evner (se kapittel 6 om grønn boligpolitikk).

Når en dag er over, kommer en ny. Og så enda en. Og enda en. De som er våre små barn i dag, skal oppleve titusener av slike dager, gjennom hele dette århundret. En ansvarlig kommune tar beslutninger i dag som legger grunnlaget for god livskvalitet gjennom alle disse dagene. Det handler om å sette mål for klima og miljø og handle slik at de nås (se kapittel 5 om klima og energi og kapittel 12 om natur).

Grønn politikk handler om helhetstenking og omtanke for våre omgivelser både i dag og i framtiden. Omtanken strekker seg forbi nyttetenkning, og ser egenverdi i alt liv (se kapittel 13 om omtanke for dyr) og i våre omgivelser.

2. ØKONOMISKE UTFORDRINGER

I likhet med mange andre norske kommuner står Bodø overfor krevende økonomiske tider i årene som kommer. Med utgangspunkt i sentrale anbefalinger - anbefalinger bystyret har gjort til sine egne vedtatte mål - er Bodø kommune dårlig rustet for ei framtid der blant annet økende antall eldre, styrket innsats mot utenforskap i samfunnet og et klima i endring vil legge beslag på en langt større del av kommunes økonomi.

Et eksempel er kommunens høye lånegjeld. Stigende rente og tomme fond betyr at kommunen må belaste driftsbudsjettet for å betjene lån, som igjen betyr mindre penger til andre viktige formål.

Å la være å tilpasse kommunen strammere rammer, innebærer at problemene øker år for år, og at regningen sendes videre til dem som kommer etter oss. Det er ikke noe alternativ for Miljøpartiet De Grønne.

DE GRØNNE I BODØ VIL:

- jobbe for å omstille kommuneøkonomien med utgangspunkt i bystyrets vedtatte finansielle måltall
- vri tilgjengelige midler og kommunens investeringer mot helse og omsorg i tråd med økt andel eldre
- være en garantist for at langsiktige perspektiver løftes frem i politiske prioriteringer, for å motvirke at de økonomiske utfordringene øker på sikt
- jobbe opp mot regjering og Storting for økte overføringer til kommunene

Å snu trenden og bedre kommuneøkonomien vil derfor være en svært viktig prioritet for De Grønne i denne valgperioden.

Svak kommuneøkonomi er også et demokratisk problem. De siste årene har vi sett at mange politiske prioriteringer har blitt lagt til side for å opprettholde de lovpålagte tjenestene. En sunnere kommuneøkonomi vil gjøre det mulig å gå fra avvikling til utvikling, og vil gi de folkevalgte mulighet til å styre utviklingen i ønsket retning.

Samtidig er det ekstra viktig at tilgjengelige midler brukes klokt og langsiktig. Å kutte i forebygging og rehabilitering - enten det gjelder mennesker, bygg eller annen infrastruktur - vil fort gi økte kostnader på sikt.



3. DEN GRØNNE BYEN

By- og arealplanleggingen påvirker oss mer enn vi kanskje tenker over i det daglige. En grønn og bærekraftig byutvikling legger til rette for helsefremmende nærmiljø og lokale fellesskap, bidrar til at vi kan nå klimamålene, og er med på å sikre livsgrunnlaget for dem som kommer etter oss.

Bodø har vokst fra å være en småby til å bli en liten storby. På veien har man gjort mye rett: Boliger bygges og gir mer liv i sentrumskjernen, arbeidet med havnepromenaden er i full gang, og Stormen har blitt en naturlig møteplass for byens befolkning.

Miljøpartiet De Grønne har samtidig større visjoner for Bodø by. Vi vil føre en aktiv bypolitikk som bidrar til helhet og sammenheng i byutviklingen, som fremmer sunne og inkluderende bomiljø for folk i alle aldre, og som tar vare på det historiske Bodø samtidig som byen får utvikle seg videre.

Planleggingen av en ny bydel på Hernes er en historisk mulighet til å tenke nytt på områder som energi, transport, deling, medvirkning og boligsosiale forhold. Vi vil skape en grønn og menneskevennlig bydel som gir rom for både natur, kunst og kultur, urbane uttrykk og menneskelig mangfold.



SATSE PÅ BODØ SENTRUM:

- styrke Bodø sentrum ved å tilrettelegge for økt tilgjengelighet, mer folkeliv og en levende kveldsøkonomi
- støtte opp om og videreutvikle Bodø sentrum som kulturarena og gå imot kulturetableringer på Stormyra
- skjerme sentrumshandelen mot økt konkurranse fra handelsområder utenfor sentrum
- føre en parkeringspolitikk som prioriterer kunder og besøkende i sentrum
- i samarbeid med næringsdrivende i sentrum igangsette et prøveprosjekt med gågater i sommersesongen, kombinert med gratis eller rabattert bruk av kommunal gategrunn

SIKRE EN INKLUDERENDE, GRØNN BYUTVIKLING:

- planlegge boliger, byrom og aktiviteter på en måte som legger til rette for barn i byen, for eksempel ved å ta i bruk Barnetråkk-metodikken
- bevare grøntområdene i byen, gjøre dem mer attraktive som møteplasser for befolkningen, sikre at de bidrar til økt naturmangfold og prioritere bruk av spiselige vekster
- bevare nærnaturen rundt byen som kilde til kortreist friluftsliv
- videreføre Bodø kommunes arkitekturpris, og sikre at innbyggerne har en stemme når vinneren skal kåres
- legge til rette for et områdeløft for bydelssenteret rundt Mølnbakken på Tverlandet i samarbeid med grunneiere, næringsaktører og lokalbefolkning, samt videreutvikle andre bydelssentre som arenaer for handel, tjenester og møter mellom mennesker
- opprette en stilling som byarkitekt
- styrke byens identitet og særpreg gjennom en aktiv byutviklingspolitikk som bevarer kulturminner, stiller krav til nybygg og bevarer forbindelsene til naturen
- bevare, integrere og fremheve viktige kulturminner i den nye bydelen på Hernes
- sikre at Vågønes gård har et mangfold av tilbud og fasiliteter som gjør gården attraktiv for kommunens innbyggere
- sikre likestilling når nye gater, veier og plasser oppkalles etter historiske personer
- utvikle nye verktøy som gir innbyggerne reelle medvirkningsmuligheter og eierskap til byutviklinga
- jobbe for sunn byluft med lave nivåer av svevestøv, NOx og annen forurensning

FØRE EN BÆREKRAFTIG AREALPOLITIKK:

- unngå byspredning og andre endringer av arealbruk som reduserer biologisk mangfold eller øker transportbehovet
- føre en byutvikling som tar hensyn til lokalklima (vind, sol og skyggevirkning)
- stanse all nedbygging av matjord i Bodø kommune
- at nye boligområder skal skape varierte bomiljø med et mangfold av boformer
- følge prinsippet om rett næring på rett plass, herunder verne om Rønvikleira som areal for industri og sjøretta næringer (se også kap. 11 Nærings- og arbeidsliv)
- at større arbeidsplasser legges til områder med god kollektivdekning
- redusere lysforurensningen fra Bodø by

4. EN AKTIV SAMFERDSELSPOLITIKK

Miljøpartiet De Grønne vil føre en samferdselspolitikk som prioriterer. I framtida kan vi ikke lenger bygge oss ut av kapasitetsproblemer på veinettet. I stedet må vi satse på grønne og arealeffektive transportformer som kutter utslipp og utnytter knappe arealressurser bedre.

Gjennom rulleringen av Bypakke Bodø har vi fått mulighet til å utjevne privatbilismens konkurransefortrinn overfor kollektiv, sykkel og gange. Vi vil fortsette arbeidet for at bypakka skal kunne omgjøres til en byvekstavtale gjennom en utvidelse av byvekstavtaleordningen i neste Nasjonal transportplan (NTP).

DE GRØNNE I BODØ VIL:

- ta utgangspunkt i prioriteringsprinsippet der de myke trafikantene tilgodeses først, etterfulgt av kollektivtransport og personbiler
- vurdere beboerparkering i områder der fremmedparkering utgjør et problem for beboere
- bevare snarveier, tilbakeføre snarveier som er privatisert, og vurdere å få på plass en kommunal gåstrategi
- jobbe for at Bodø skal innlemmes i ordningen med byvekstavtaler
- legge målet om nullvekst i personbiltrafikken til grunn for all transport- og arealplanlegging
- jobbe for å realisere gang- og sykkelvei langs fv. 834 fra Løpsmark til Kløkstad
- kartlegge behovet for innfartsparkingsplasser langs hovedveiene inn til byen
- jobbe for økt frekvens på bybussene og bedre bussdekning i ytterkantene av kommunen, eksempelvis til viktige målpunkt som Kjerringøy og Saltstraumen
- sikre en god trafikkopplæring fra barnehage til ungdomstrinn
- regulere utleie av elsparkesykler på en måte som ivaretar trafikksikkerhet, fremkommelighet for alle og hensynet til mennesker med funksjonsnedsettelse (likelydende punkt i kap. 5 Åpenhet og inkludering)
- videreføre satsingen på hjertesoner rundt utvalgte skoler og gjøre Bodø til pilotkommune for 20-sone på skolevei, eventuelt kun i skoletida.
- innføre en hovedregel om 40 km/t som standard fartsgrense på kommunale veier i Bodø, med 30 km/t fartsgrense på gater og veier med blandet trafikk
- gjøre Bodø til en trygg sykkelby for alle ved å følge prioriteringene i kommunedelplan for sykkel
- ta initiativ til at Bodø kommune sertifiseres som sykkelvennlig arbeidsplass
- støtte opp om bildelingsinitiativer
- være positive til å teste ut nye, innovative transportløsninger, som selvkjørende busser og HentMeg-bussene i regi av Nordland fylkeskommune
- i større grad prioritere fremkommelighet og trafikksikkerhet for myke trafikanter ved planlegging av handelsområder og annen næringsbebyggelse

5. KLIMA OG ENERGI

Vår tids største utfordring er å raskt omstille samfunnet bort fra avhengigheten av fossil energi, og samtidig ruste oss for klimaendringene vi vet vil komme. Skal vi lykkes med det, må klimahensyn og -tilpasning må gjennomsyre all planlegging på alle samfunnsområder.

Bodø kommune har gått foran gjennom høye klimambisjoner og årlige klimabudsjett. Målet om 70 % utslippskutt innen 2030 skal ligge fast, og klimabudsjettene skal være kommunens viktigste overordna verktøy for å nå målet.

Skal vi nå klimamålene, må hele samfunnet delta. Det inkluderer det private næringslivet. Kommunens innsats

for å kutte utslipp bidrar samtidig til å gjøre næringslivet mer konkurransedyktig i møte med nye miljøkrav fra offentlige og private oppdragsgivere. Et eksempel er kommunens vektlegging av utslippsfrie bygge- og anleggsplasser, der kommunen, gjennom en kombinasjon av klimakrav, dialog, kunnskapsdeling og stimuleringsordninger, bidrar til å omstille bygg- og anleggsbransjen i Bodø.

Noe av det viktigste kommunen kan gjøre for klimaet, er å forvalte arealene klokt. Gjennom en bærekraftig arealpolitikk kan vi kutte transportbehov og utslipp fra transport, redusere behovet for ny infrastruktur og bevare viktige naturområder som binder karbon.

DE GRØNNE I BODØ VIL:

- følge opp klima- og energiplanen gjennom årlige klimaregnskap og klimabudsjett
- at kommunen skal bidra til å møte framtidens energibehov ved å legge til rette for lokalprodusert energi og økt fokus på energieffektivisering
- videreføre satsingen på utslippsfrie bygge- og anleggsplasser
- føre en bærekraftig arealpolitikk som kutter utslipp og binder CO₂ (se også kap. 3 Den Grønne Byen)
- kartlegge kommunens indirekte klimagassutslipp (utslipp som genereres av kommunen, men finner sted utenfor kommunegrensene)
- prioritere utslippsfri transport ved kjøp av varer og tjenester der det er tilgjengelig
- at energiproduksjon i kommunen skal være samfunnsnyttig og minimere konsekvenser for natur og miljø
- jobbe for å redusere utslippene fra Bodø Havn, for eksempel gjennom tilkoping til landstrøm
- at alle nye kommunale nybygg vurderes etter CO₂-avtrykk i et livsløpsperspektiv

6. GRØNN BOLIGPOLITIKK

De siste årene har Bodø vært en av kommunene i landet med raskest prisvekst på boliger. Prisenivået har for lengst blitt så høyt at mange har vanskeligheter med å skaffe seg sin første bolig. Høye priser på kjøp av bolig øker også prisen på utleie.

For Miljøpartiet De Grønne er det opplagt at kommunen må bidra aktivt for å dempe denne prisveksten.

Likevel bør det være uaktuelt å kompromisere på kvalitet for å få fart på boligbyggingen. Vi vil stille nødvendige krav for å sikre gode lysforhold, trygg vei til skole, og tilrettelegge for lek og fritidsaktiviteter i nye utbyggingsprosjekter. Dette er grunnleggende kvaliteter for alle - uavhengig av inntekt eller sosial status.

I dag bor vi på en måte som er individuelt orientert og skaper unødvendig høyt forbruk. Flyttingen av Bodø Lufthavn frigjør store områder for blant annet boliger. Dette gir en unik mulighet til å etablere boliger med innovative løsninger både med hensyn til alternative boformer.

Variasjon i familiesammensetningen innen et boligområde har stor verdi. Nye boligområder som etableres, bør legge opp til at personer kan bli boende i nabolaget også om livsfasen endres. I nye, større boligprosjekter bør kommunen kreve variasjon i boligstørrelser for å sikre et mer mangfoldig bomiljø.



SKAPE GODE OG TRYGGE BOMILJØ:

- sikre mangfold og gode bomiljø i nye boligområder ved at bebyggelse og uteoppholdsareal tilpasses mennesker med forskjellige inntektsnivå, funksjonsnivå og livsfaser, og at utformingen av utemiljø, bygg og offentlige rom skal legge til rette for tilgjengelighet, fysisk aktivitet, trygghet og deltakelse i sosiale aktiviteter for barn, eldre og andre
- legge til rette for flerbruksmuligheter, frivillig- og nærmiljøfunksjoner i eksisterende og nye kommunale bygg og uteområder
- jobbe for at nye utbyggingsprosjekter bidrar til et alders-, demens- og generasjonsvennlig samfunn
- stille krav om parkering til servicebiler, hjemmetjeneste, håndverkere osv. ved større utbyggingsprosjekter
- jobbe for at større byggeprosjekter tilrettelegges med lager, toalett og adgangsløsninger for kommunens hjemmetjenester, og yte bistand til etablerte sameier og borettslag om tilrettelegging av eksisterende bygningsmasse
- bruke Husbankens låneordning til å støtte opp om boligbygging i distriktene

SIKRE ET BOTILBUD TIL ALLE SOM TRENGER DET:

- utrede en utvidelse av den kommunale bostøtten
- øke antall utleieboliger gjennom samarbeid med private utbyggere, for eksempel gjennom tildelings- og tilvisningsavtaler
- tilby flere en trygg bosituasjon gjennom aktiv bruk av Bodø Foyer, Bolig Nu og Housing First
- ha som mål at kommunens boligmasse er i tråd med målgruppens faktiske behov, med spesielt fokus på eldre med psykisk utviklingshemming, unge med funksjonsnedsettelse, personer med demens og beboere i målgruppa rus og psykisk helse
- etablere krise- og kartleggingsbolig for å bedre overgangen til et permanent boligtilbud
- at det skal legges vekt på klimatilpasning, materialvalg og energibruk i nye utbyggingsområder
- at den nye bydelen på Hernes åpner for bebyggelse med innovative tekniske løsninger og en høy andel boliger utenfor det ordinære boligmarkedet
- at kommunen som grunneier skal stille boligsosiale krav ved salg av kommunal eiendom til private utbyggere, for eksempel i den nye bydelen på Hernes

AT FLERE SKAL KUNNE EIE EGEN BOLIG:

- jobbe for at kravene til egenkapital for førstegangsetablerere som søker om startlån, senkes
- legge til rette for alternative boformer slik at de som ønsker å leve med et mindre ressursforbruk får anledning til det
- at kommunen skal benytte seg av forkjøpsrett i nye boligprosjekter
- se til at flere beboere i kommunale boliger får mulighet til å eie egen bolig gjennom leie-til-eie-løsninger
- aktivt legge til rette for å hindre boligprisvekst

7. ÅPENHET OG INKLUDERING

Høsten 2022 offentliggjorde Kommunenes Sentralforbund (KS) svarene i sin lokaldemokratiundersøkelse for Bodø. Funnene antyder at vi står overfor en lokal tillitskrise mellom kommune og innbyggere. De spurte i Bodø har gjennomgående lav tillit til kommunen sammenlignet både med andre kommuner, og sammenlignet med svarene til politikerne i bystyret. På noen områder er avvikene urovekkende store.

Målet bør være at alle vi som bor her, ser på kommunen som et fellesskap vi selv er del av, og ikke som en

motspiller i enkeltsaker. Det krever kontinuerlig innsats, nytenkning og vilje til å utvide demokratiet. Vi vil legge til rette for mer åpenhet og utvide innbyggernes mulighet til å medvirke, og sørge for at befolkningen har tilstrekkelig med informasjon til å delta i det offentlige ordskiftet.

I kommunens bygg og offentlige byrom skal det være lett å orientere seg og god fremkommelighet for alle. Tilgjengelighet er en demokratisk verdi kommunen skal hegne om.

DE GRØNNE I BODØ VIL:

- prøve ut nye metoder for innbyggerdialog og medvirkning
- organisere barnepass ved folkemøter for å gjøre det lettere for småbarnsforeldre å engasjere seg
- unngå unødvendig blokkdeling i Bodø-politikken ved å fremme dialog og løsninger på tvers av partiene i bystyret
- vurdere å streame og spille inn møtene i alle politiske utvalg i kommunen
- utrede etablering av et kommunalt lobbyregister
- at kommunens hjemmesider holdes oppdatert og er lette å bruke for alle grupper
- utrede et prøveprosjekt med anonym jobbsøking på stillinger i Bodø kommune
- regulere utleie av elsparkesykler på en måte som ivaretar trafiksikkerhet, fremkommelighet for alle og hensynet til mennesker med funksjonsnedsettelse (Se også kap. 2 En aktiv samferdselspolitikk)
- ta initiativ til pilotprosjekter med redusert arbeidstid i kommunen
- sørge for mer fleksible arbeidstider, arbeidssted og stillingstyper etter behov for kommunens ansatte
- gå imot tiggeforbud i Bodø
- sikre at alle skolebygg og andre offentlige bygg og institusjoner skal ha kjønnsnøytrale toalett- og garderobemuligheter
- utarbeide og vedta en handlingsplan for kjønns- og seksualitetsmangfold



8. BARNEHAGE OG SKOLE

En trygg oppvekst legger grunnlaget for et godt liv. Barnets behov for trygghet, trivsel og kjærlighet, samt fravær av overgrep og forsømmelse, må alltid prioriteres fremfor andre hensyn. Barnehage og skole skal tilrettelegge for helhetsmennesket som i voksen alder er rustet til å bidra i samfunnet.

Det er viktig å øke normalbegrepet i skolen slik at færre faller utenfor. Skolen skal være en trygg arena med ro og rom til å utvikle seg, lære og vokse. Relasjoner og relasjonskompetanse må ligge til grunn. Skolen skal bidra til å senke prestasjonspresset i samfunnet

og gi alle muligheten til å delta i fellesskapet med livsmestring, læringsglede, kritisk tenkning og evne til problemløsning.

Miljøpartiet De Grønne mener at samfunnets viktigste oppgave er å sikre at barn og unge utvikler seg til skapende mennesker med selvtillit og selvinnsikt, med forståelse for, og vilje til, å ta ansvar for seg selv og omverdenen. Vi vil gi de foresatte fleksibilitet til å ivareta det enkelte barns behov og en grunnleggende rett til å overføre kunnskap til kommende generasjoner.



DE GRØNNE I BODØ VIL:

- tilpasse skolestrukturen etter elevtallsutviklinga i de ulike by- og kommunedelene
- sikre barn med spesielle utfordringer en god skolestart gjennom samarbeid mellom skole, barnehage og andre relevante instanser
- kartlegge tidstyver i skolen og fjerne unødvendig, ikke-lovpålagt rapportering
- bygge gode og tilrettelagte skoler som gir et godt læringsmiljø, og gradvis sikre universell utforming av eksisterende skolebygg
- opprettholde høy lærertetthet i Bodø-skolen
- Prioritere at skolen og lærere har rammer for å kjøpe nødvendig undervisningsmateriell
- tilby variert undervisning som tar hensyn til ulike elevers måte å lære på med en bred fagtilnærming, blant annet gjennom mer aktivitetsbasert læring og økt fokus på praktiske og skapende fag
- videreføre arbeidet med Helsefremmende skoler og barnehager
- opprettholde Alberthaugens tilbud om tilrettelagt skolehverdag fra 5.trinn
- sikre en trygg skolevei for alle, inkludert å videreføre arbeidet med hjertesoner
- at skolen fra første til fjerde trinn i hovedsak skal være leksefri
- sikre god helsesykepleierdekning ved kommunens skoler
- utvikle kommunens skolematprosjekt og jobbe for en statlig finansiert skolematordning
- opprettholde et høyt antall lærlingeplasser i Bodø kommune
- jobbe for god barnehagedekning i hele kommunen, og opprettholde en god balanse mellom private og kommunale barnehager
- sikre at søsken får plass i samme barnehage.
- sørge for at alle barnehagebarn i kommunale barnehager lærer om kropp og seksualitet, som et ledd i forebyggende arbeid mot seksuelle overgrep.
- styrke barnehagenes og skolenes funksjon som nærmiljøsentere
- at barnehager og skoler skal være aktive brukere av nærnaturen, slik at barna utvikler gode holdninger til, og kunnskap om, naturen
- stille seg positiv til senere skolestart på ungdomstrinnet

9. KULTUR OG FRITID

Kulturen er limet i samfunnet, og den utvikler oss som samfunn og personer. Ulike kulturuttrykk bidrar til å gi oss opplevelser og ny kunnskap. Kulturpolitikken er et viktig element i samfunnsutviklingen. Mangfold, ytringsfrihet og kritikk er viktige faktorer i et demokratisk samfunn. Kultur som utfordrer og pirrer vår kritiske sans er næring til vårt demokratiske samfunn. Kulturpolitikken har et spesielt ansvar overfor barn og unge, og må gi rom for deres uttrykksformer og deltagelse.

Kommunens stadig mer mangfoldige befolkningssammensetning må gis anledning til å delta og sette sitt preg på kulturmangfoldet i byen.

De Grønne i Bodø vil at kultur- og fritidstilbudet skal ha en lav terskel for deltakelse. Dette er spesielt viktig for å nå ut til grupper som ut fra sosioøkonomiske og sosiokul-

turelle forhold ofte står på sidelinjen. Kultur er et viktig redskap for integrering, og kan bidra til å utjevne forskjeller i samfunnet – både sosiale ulikheter og forskjeller i helse.

Bodø har en rekke kulturminner fra både eldre og nyere tid. Kulturminnene er representert ved gravhauger, eldre bygg og gjenreisningsbyen, minner fra den siste krigen og nybygg som flyplassterminalen og Stormen konsert- hus og bibliotek. Disse viser et stort tidsspenn og er en ressurs som skal tas vare på, og benyttes aktivt, herunder i undervisning.

Men også byplanen i seg selv har intensjoner og nedfelte verdier som må tas vare på. Det finnes for mange eksempler på at den opprinnelige byplanens intensjoner er blitt neglisjert og dermed er det skapt stor skade for bybildet.



GI ET BREDT KULTURTLIBUD TIL ALLE:

- sikre et bredt kommunalt tilbud av tilrettelagte kulturlokaler
- støtte opp om et mangfoldig og inkluderende kultur- og fritidstilbud i hele kommunen
- tilrettelegge for prosjekter og produksjoner der amatører og profesjonelle i kulturlivet kan arbeide sammen
- synliggjøre og sikre samisk kultur i kommunens kultursatsing
- sikre at europeisk kulturhovedstad skaper varige verdier for kulturlivet i Bodø
- legge til rette for mer gatekunst i offentlige rom
- støtte initiativ til konserter og andre arrangementer for barn og unge
- sammenstille en oversikt over fritids- og kulturtilbud i Bodø kommune, og bidra til at alle som ønsker å engasjere seg i frivillig arbeid, kobles opp mot organisasjoner som trenger det
- være positiv til samarbeid med frivilligheten om nye møteplasser for ungdom, for eksempel om Røde Kors sitt konsept Fellesverket

STØTTE OPP OM IDRETTENS ARBEID:

- forholde seg til Bodø Idrettsråds prioriteringsliste for nye anlegg
- støtte opp om idrettens arbeid for inkludering av barn fra familier med lav inntekt
- stille seg positiv til at klubber realiserer nye idrettsanlegg i egen regi
- tilrettelegge for arenaer for gaming og e-sport

TA VARE PÅ VÅR KULTURARV:

- arbeide for et samordnet tilbud blant museer og institusjoner i Bodøsjøen-området
- sikre og synliggjøre kulturarven fra ulike tidsepoker



10. HELSE

Forebygging er nøkkelen til et godt liv, og starter med god samfunnsplanlegging. Det å forebygge er alltid mer lønnsomt enn å reparere, både for den enkelte og for samfunnet i stort. Helsepolitikken må sees i sammenheng med andre politikkområder. Et godt pleie- og omsorgstilbud er nødvendig, men kan ikke veie opp for mangler i levemiljø og levevilkår.

Det er tre ting vi alle trenger for å leve et godt liv: Aktivitetstilbud som beskjeftiger oss i det daglige, daglig og variert fysisk aktivitet, og positiv sosial interaksjon med andre mennesker. Disse tingene er lettere tilgjengelig i byer og tettsteder som har nærhet til grønne rekreasjonsområder og nærnatur med frisk luft og lite støy, bilfrie sentrumsområder, gode møteplasser på tvers av generasjoner, idrettsanlegg som oppfordrer til fysisk aktivitet og nærhet til den lokale helse- og omsorgstjenesten.

Befolkningssammensetningen i Bodø er i endring. Vi blir flere eldre og færre barn og unge. Det er færre i yrkesaktiv alder, og helse- og omsorgstjenesten planlegger for økt belastning. Det er knapphet på helsepersonell.

Miljøpartiet De Grønne ønsker at alle eldre skal kunne oppleve god livskvalitet i egen bolig lengst mulig. Teknologi gir muligheter for nye tjenester som vi ikke har i dag. Det dreier seg ikke bare om effektivisering, men også nye og bedre måter å drive samhandling og helsetjenester på. Teknologi kan i tillegg kompensere for avstander eller mangel på spesialister i helsetjenestene, og med det øke trygghet og opplevd selvstendighet. En fornuftig bruk av teknologi forutsetter informasjon og medbestemmelse.

Fastlegetjenesten er et helt sentralt kommunalt ansvarsområde. Det å sikre en stabil og god fastlegetjeneste der alle innbyggere har en fastlege å gå til, er viktig, grønn politikk.

Mange mennesker lever i dag i utenforskap, og det er det mange grunner til. Når man først opplever at man har havnet utenfor enten det er sosialt, økonomisk eller arbeidsrelatert, vil man ha behov for et sikkerhetsnett som tar imot og støtter i en oppbyggende fase. Vi i Miljøpartiet De Grønne vil sørge for at alle inkluderes og får riktig hjelp til riktig tid.



FOREBYGGE FREMFØR Å REPARERE:

- skape et samfunn som forebygger og fremmer god fysisk og mental helse
- fremme god folkehelse ved å utjevne sosiale og økonomiske forskjeller
- sikre lokalmiljøer der det er trygt å gå og sykle til barnehage, skole, arbeid og grøntområder, og til sosiale møteplasser for eldre
- sikre et holdningsskapende arbeid om folkehelse tilpasset barn og unge, for eksempel gjennom konseptet; **Det Gode Liv i Bodø**
- arbeide aktivt mot ensomhet i samfunnet, blant annet gjennom samarbeid med frivillig sektor om flere lavterskel- møteplasser

TA TEKNOLOGIEN TIL HJELP:

- fortsette kommunens satsing på helseinnovasjon og trygghets- og velferdsteknologi

SIKRE GOD OMSORG OG EN VERDIG ALDERDOM:

- legge til rette for økt kompetanse og fokus rundt medisinbruk i de kommunale helsetjenestene
- legge til rette for økt samarbeid mellom sykehuset og kommunehelsetjenesten blant annet ved å styrke institusjoner som kan fungere som bindeledd innen pleie og rehabilitering
- legge til rette for at syke og eldre kan bo lengst mulig i eget hjem
- støtte ikke-kommersielle private initiativ innen omsorgssektoren
- realisere nytt bygg for Krisesenteret i Salten raskest mulig
- at bo- og tjenestetilbud skal utvikles sammen med brukere og pårørende, både på individ- og systemnivå

SATSE PÅ PSYKISK HELSE:

- styrke samarbeidet mellom skolehelsetjenesten og helsevesenet for unge
- ansette flere fastleger for å økt kapasitet og kortere pasientlister
- videreføre tilbudet Rask Psykisk Helsehjelp

SPILLE PÅ LAG MED FRIVILLIGHETEN OG IDEELLE AKTØRER:

- se på seniorer som en ressurs med mye erfaring, der mange har glede av og interesse for å delta i frivillig arbeid
- legge til rette for frivillighet innen helse og omsorg, og samarbeide med frivillige og ideelle organisasjoner om ulike tjenestetilbud

STYRKE RUSOMSORGEN:

- legge til rette for et godt samarbeid mellom skoler og helsesektoren for å sikre forebyggende og faktabasert informasjon om rus og rusmiddelbruk blant unge
- prioritere tiltak rettet mot barn og unge som er pårørende til rusavhengige, eller som selv er rusavhengige
- støtte ettervernstilbudet i regi av frivillige organisasjoner
- innføre en lokal rusreform i Bodø i tråd med rusreformutvalgets forslag.

11. NÆRINGS- OG ARBEIDSLIV

Miljøpartiet De Grønne vil at Bodø kommune skal ta sin del av ansvaret for å utvikle Norge til et samfunn med mindre oljeavhengighet og mer grønn verdiskaping. Kommunen bør spille en aktiv rolle i å stimulere til omstilling og nyskaping i næringslivet, og for god næringsutvikling. Å tilrettelegge for god næringsutvikling krever en kombinasjon av politisk håndverk, offentlig forvaltning, næringsfaglig arbeid og synliggjøring.

Bodø har et levende gründermiljø og spennende utviklingsprosjekter. Vi ønsker nærmere samarbeid mellom kompetansemiljøer i Nordland for å fortsette nyskaping, utvikling og for å ha et levende og godt næringsliv. Et levende sentrum som legger til rette for møter mellom folk og næringsliv bidrar til mer mangfold, mer innovasjon og større grad av lokalt eierskap i næringslivet.

UTVIKLE NÆRINGSLIVET I GRØNN RETNING:

- tilrettelegge for et robust næringsliv med gode forutsetninger for å omstilles i grønn retning
- videreutvikle nettverk og samarbeidsarenaer for ungdom, studenter, kunnskapsmiljøer, gründere og næringsliv, som Gnist Gründeruke og møteserien Innsikt
- etterspørre og legge til rette for sosialt entreprenørskap
- bruke kommunens næringsfond aktivt som et virkemiddel for satsing på grønt næringsliv
- at kommunens reiselivssatsing skal ha fokus på bærekraft og klimavennlige løsninger

VIDEREUTVIKLE NÆRINGSLIVET BÅDE I SENTRUM OG KOMMUNEDELENE:

- sikre tilgjengelige næringsarealer i sentrumskjernen
- følge prinsippet om rett næring på rett plass, herunder verne om Rønvikleira som areal for industri og sjøretta næringer (se også kap. 3 Den grønne byen)
- skjerme sentrumshandelen mot økt konkurranse fra handelsområder utenfor sentrum
- videreutvikle kommunedelene gjennom samarbeid mellom kommune, kulturaktører, frivillighet og næringsliv, etter modell av prosjektet Kulturveien i Saltstraumen og Skjerstad kommunedeler

BRUKE KOMMUNENS HANDLINGSROM FOR GRØNN OMSTILLING:

- utøve et aktivt eierskap i selskaper som verktøy for grønn omstilling i tråd med FNs bærekraftsmål
- Fortsette og styrke kommunens satsing på FoUI-prosjekter innenfor grønn omstilling og bærekraft

12. NATUREN SOM KILDE TIL LIVSKVALITET

Nærhet til naturen er viktig for innbyggernes trivsel. Naturen bidrar til rikt friluftsliv, god folkehelse, barnas mulighet til utviklende lek og gjør Bodø til en attraktiv by å bo i og besøke. Derfor skal alle innbyggere ha god tilgang til grøntområder i sitt nærmiljø, og til urørt natur nært byen.

Samtidig har naturen egenverdi uavhengig av nytteverdien den har for oss mennesker. Tap av biologisk mangfold

en av de aller mest alvorlige miljøkrisene i verden, og tendensen er også negativ i Norge. Blågrønne strukturer bidrar også til klimastabilisering og flomvern.

Vi ønsker å finne den riktige balansen mellom bruk og vern av lokale og regionale naturområder, slik at hver og en kan få gode naturopplevelser, uten at dette forringer naturen eller opplevelsene for andre.

VERNE OM NATURMANGFOLDET:

- forhindre at urørt natur i Bodø kommune brukes til energiproduksjon (vindkraft, småkraftverk o.l.). Kommunen må være en pådriver for at det eksisterende energiproduksjon effektiviseres og at det utvikles gode energiokonomiske løsninger.
- være restriktiv med tillatelse til bruk av motoriserte fremkomstmidler i naturområder, både hva gjelder 2- og 4-hjulinger og snøskuter
- ta initiativ til en nærnaturplan for markaområdene
- verne flere skogområder og hundremeterskoger nær og i boligområder, med fokus på områder som brukes av barn og unge
- sikre tilstrekkelig kapasitet og kompetanse innen natur- og miljøforvaltning
- sette mål om arealnøytralitet
- verne karbonrike naturtyper gjennom kommuneplanens arealdel
- kreve nullutslippsløsninger når nye områder avsettes til oppdrett

SIKRE MER FRILUFTSLIV FOR FOLKEHELSE OG LIVSKVALITET:

- tilgjengeliggjøre og legge til rette for kortreiste og ureiste friluftsopplevelser ved å verne markagrensa og synliggjøre koplinger mellom viktige turruter og kollektivtilbudet
- legge til rette for flere turområder tilpasset for mennesker med funksjonshemming.
- innføre og styrke bruk av naturen i terapisammenheng.
- støtte opp om utlånssentraler for turutstyr

TA BEDRE VARE PÅ BYENS PARKER, GRØNTOMRÅDER OG UTFARTSOMRÅDER:

- jobbe for en statlig markalov for Bodømarka, etter modell av markaloven for Oslo og kommunene rundt
- sikre gode fasiliteter som toaletter, benker, fellesgriller og tak mot regn i godt besøkte friluftsområder
- sikre at byens parker, grøntarealer og utfartsområder tas vare på.
- støtte opp om organisert og uorganisert rydding av elvebredder, strender og vann.

13. MED OMTANKE FOR DYRENE

De Grønnes solidaritetsprinsipp omhandler også vårt forhold til dyr. Vi ser egenverdien i dyr, og ikke bare kostnadene de representerer for samfunnet, eller de godene de gir oss. Derfor er det viktig at kompetansen og forståelsen av dyr som sansende skapninger økes,

både hos barn og voksne. Som en del av den forståelsen vil vi arbeide for at de ville dyrenes omgivelser ikke raseres. Husdyr og familiedyr må gis så naturlige omgivelser som mulig basert på deres behov.

DE GRØNNE I BODØ VIL:

- styrke kommunens innsats for dyrevelferd ved å legge til rette for dialog mellom frivillige aktører, landbruket, veterinærer, stalleiere og offentlige myndigheter
- utarbeide og vedta en kommunal dyrevelferdsplan
- erstatte kommunens fellesfyrverkeri nyttårsaftnen med mer miljø- og dyrevennlige alternativer
- følge opp planene om en sentrumsnær hundepark i Maskinisten
- stille krav om dyrevelferd i kommunens innkjøpsreglement
- arbeide for at hunde- og katteeiere ID-merker dyrene sine og kastrerer/steriliserer katter som ferdes fritt utendørs
- arbeide for at Bodin 4H-gård skal bestå som et sted hvor byens innbyggere skal få kontakt med dyr



14. MAT

Norsk landbrukspolitikk har fire overordnede mål: mat-sikkerhet, landbruk over hele landet, økt verdiskaping og bærekraftig landbruk med lavere utslipp av klimagasser. Bodø skal være en kommune som bidrar positivt mot disse målsetningene gjennom å legge til rette for lokal og sunn matproduksjon. Bodø skal være et eksempel på hvordan by og omland er knyttet sammen i et produksjons og forbruksfelleskap hvor bøndene anerkjennes både

for basisgodene de tilbyr og som en sentral kulturbærer. Byen skal bli et forbilde for urbant landbruk hvor innbyggerne engasjerer seg og bygger kunnskap om matproduksjon og sunn mat og matvaner. Kommunen skal aktivt bidra til oppfylning av de norske kostholdsrådene ved å styrke lokal produksjon og konsum av grønnsaker, frukt, bær og kornprodukter.

SIKRE AT JORDBRUKAREALER BRUKES TIL DYRKING:

- stanse all nedbygging av matjord i Bodø kommune
- sikre at arealene i tilknytning til Vågønes brukes til produksjon av grønnsaker, potet, frukt og bær
- legge til rette for hagebruk gjennom utleie av kommunal jord
- vurdere å etablere en jorddatabase for å sikre at jordvern og matjord ivaretas
- utrede muligheten for å etablere en kolonihage i Bodø, f.eks. i den nye bydelen

BYGGE OG BEHOLDE KUNNSKAP OM MAT SOM PRODUKT OG KULTURBÆRER:

- styrke og utvikle lokalt landbruk, matproduksjon og matkultur
- trygge driften av Bodin 4H-gård med tilbud til skoleklasser og barnehager
- sikre skolehagetilbud til alle skoler og barnehager

AT KOMMUNEN I SIN VIRKSOMHET STYRKER LOKAL MATPRODUKSJON:

- utnytte handlingsrommet i innkjøpsregelverk til å fremme lokal matproduksjon og økologisk mat
- utnytte både energi- og næringspotensialet i matavfall og annet organisk avfall fra innbyggere og næringsliv i Bodø Kommune
- at kommunen skal utarbeide en plan for økt produksjon av lokalmat, og som kan bidra til å styrke matberedskapen lokalt og i Norge.
- kreve økt andel økologisk og lokal mat i kommunale barnehager og skoler
- legge til rette for direkteomsetning av lokalmat

BIDRA TIL BÆREKRAFTIGE MATVALG:

- sikre at det alltid tilbys fullverdige vegetariske måltider i kommunens kantiner

Bodø

mdg

